

UZASADNIENIE

Korzystając z doświadczeń lat ubiegłych w realizacji programów wyrównujących warunki edukacji szkolnej, przygotowano Rządowy program pomocy uczniom w 2018 r. – „Wyprawka szkolna”.

Od wielu lat są prowadzone działania, których celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów, szczególnie pochodzących z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Zagwarantowanie uczniowi łatwiejszego dostępu do nowych podręczników, a w przypadku ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz ucznia z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, również do materiałów edukacyjnych, zapewnia mu poczucie przynależności do grupy rówieśniczej oraz poczucie bezpieczeństwa. Zaspokojenie podstawowych potrzeb pomaga motywować dziecko do aktywności poznawczej i społecznej oraz inspiruje do nauki.

Kontynuacja realizowanego od wielu lat Rządowego programu pomocy uczniom – „Wyprawka szkolna” w znacznym stopniu pomaga wyrównywać dysproporcje dotyczące dostępu uczniów do podręczników, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, również do materiałów edukacyjnych. Materiałami edukacyjnymi dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym są w szczególności książki pomocnicze, karty pracy, ćwiczenia rewalidacyjne, kolorowanki, rysowanki, uzupełnianki, wyklejanki oraz opracowania wykorzystywane w edukacji przedszkolnej.

Działania podejmowane w ramach programu są spójne z polityką Komisji Europejskiej, która wskazała, że w Unii Europejskiej ok. 8% pracujących osób jest zagrożonych ubóstwem, zaś w przypadku dzieci jest to ok. 20%. W Komunikacie Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem

społecznym: europejskie ramy na rzecz spójności społecznej i terytorialnej” przyjęto, że liczba osób ubogich i wykluczonych społecznie do 2020 r. zmniejszy się o 20 mln.

Jednocześnie wskazano, w jaki sposób państwa członkowskie mogą zintensyfikować walkę z wykluczeniem społecznym. Do państw tych należy teraz określenie celów krajowych i przedstawianie corocznych sprawozdań z realizacji zadań. Komisja Europejska będzie wspierać te działania za pomocą m.in. polityki ochrony socjalnej, zatrudnienia i edukacji, a także dzięki finansowaniu unijnemu.

W ww. komunikacie dotyczącym Europejskiej platformy współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, jednej z siedmiu inicjatyw przewodnich unijnej strategii „Europa 2020”, przedstawiono działania na rzecz zwiększenia wysiłków na wszystkich szczeblach, zmierzających do osiągnięcia celu przewodniego, jakim jest zmniejszenie ubóstwa. Nowa inicjatywa dopełnia inne inicjatywy przewodnie, skupiające się na wzroście zatrudnienia i polepszeniu poziomu wykształcenia oraz umiejętności i jest z nimi ściśle powiązana.

W roku szkolnym 2018/2019 pomoc skierowana zostaje do uczniów: słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona wyżej.

Podstawą do skorzystania z pomocy przez uczniów niepełnosprawnych jest posiadanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, o którym mowa w art. 127 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996) albo orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, o którym mowa w art. 312 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, 949 i 2203). Uczniowie niepełnosprawni mają prawo do dofinansowania zakupu podręczników do kształcenia ogólnego, w tym podręczników do kształcenia specjalnego, lub podręczników do kształcenia w zawodach, dopuszczonych do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – dofinansowanie

dotyczy również zakupu materiałów edukacyjnych, o których mowa w art. 3 pkt 24 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r. poz. 2198, 2203 i 2361).

W 2018 r. w ramach programu pomoc przysługuje:

- 1) uczniom niepełnosprawnym uczęszczającym w roku szkolnym 2018/2019 do: klasy III dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonej w branżowych szkołach I stopnia, klas I i II branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego, technikum, szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, klas IV–VI ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia, klas IV–VI ogólnokształcącej szkoły sztuk pięknych, klas VII–IX ogólnokształcącej szkoły baletowej, lub liceum plastycznego;
- 2) uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniom z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – na zakup materiałów edukacyjnych. To dofinansowanie dotyczy uczniów uczęszczających w roku szkolnym 2018/2019 do klasy III szkoły podstawowej, klasy III dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonej w branżowych szkołach I stopnia, klas I i II branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego, technikum lub szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy.

Dofinansowanie na zakup materiałów edukacyjnych, o których mowa w pkt 2, przysługuje uczniom klasy III szkoły podstawowej jedynie w przypadku, gdy uczniowie ci nie korzystają z podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, zapewnianego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, zgodnie z art. 119 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. poz. 2203).

Uczniowie niepełnosprawni, z wyjątkiem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, realizują tę samą podstawę programową kształcenia ogólnego oraz podstawę programową kształcenia w zawodach co ich pełnosprawni rówieśnicy, w związku z czym uczniowie ci mogą korzystać z podręczników do kształcenia ogólnego oraz z podręczników do kształcenia w zawodach. Dofinansowanie obejmuje zakup podręczników do kształcenia ogólnego, w tym podręczników do kształcenia specjalnego, oraz podręczników do kształcenia w zawodach.

Dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, ze względu na specyficzny charakter edukacji oraz indywidualny poziom rozwoju i tempo przyswajania wiedzy, nie opracowuje się odrębnych podręczników. Nauczyciele, realizując treści nauczania określone w odrębnej podstawie programowej kształcenia ogólnego przeznaczonej dla tych uczniów, mogą korzystać z dowolnych podręczników oraz różnych materiałów edukacyjnych, dostępnych na rynku. Najczęściej stosowanym rozwiązaniem w pracy z ww. uczniami jest korzystanie z podręczników do edukacji wczesnoszkolnej oraz różnych materiałów edukacyjnych dostępnych na rynku (materiały edukacyjne dla tych uczniów to m.in. karty pracy, ćwiczenia rewalidacyjne, opracowania wykorzystywane w edukacji przedszkolnej).

Program nie obejmuje uczniów niewidomych, dla których Ministerstwo Edukacji Narodowej angażuje odrębne środki, uwzględnione w planie wydatków cz. 30 – „Oświata i wychowanie”. W ramach tych środków są wykonywane m.in. adaptacje podręczników i książek pomocniczych odpowiednio do potrzeb tych uczniów, tj. w systemie Braille’a. Wersje elektroniczne tych adaptacji są udostępniane szkołom i placówkom na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej w specjalnie opracowanym w tym celu systemie informatycznym, umożliwiającym dyrektorom szkół i placówek bieżące ich pobieranie i wydrukowanie w całości lub części, zgodnie z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi uczniów. Powyższe rozwiązanie dotyczy również adaptacji podręczników dla uczniów słabowidzących, jednakże uczniowie ci mogą również korzystać z podręczników szkolnych dostępnych na otwartym rynku wydawniczym, wykorzystując do ich czytania odpowiedni sprzęt techniczny i optyczny.

Umożliwienie otrzymania dofinansowania zakupu podręczników uczniom niepełnosprawnym, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – również zakupu materiałów edukacyjnych, tworzy równe szanse edukacyjne oraz znacząco wpływa na eliminowanie barier o charakterze środowiskowym w dostępie do usług edukacyjnych, nie ograniczając prawa wyboru jedynie do tego podręcznika, który został opracowany z przeznaczeniem dla ucznia niepełnosprawnego.

Przewiduje się, że przyjęcie uchwały Rady Ministrów w sprawie Rządowego programu pomocy uczniom w 2018 r. – „Wyprawka szkolna” pozwoli na zaspokojenie potrzeb w zakresie dofinansowania zakupu podręczników, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, również zakupu materiałów edukacyjnych, dla ok. 34 tys. uczniów.

Ustalony w programie sposób realizacji i finansowania programu gwarantuje właściwe przekazywanie informacji o liczbie uczniów uprawnionych do otrzymania pomocy oraz związane z nim planowe uruchamianie środków finansowych.

Liczba uczniów niepełnosprawnych, uprawnionych do objęcia programem, zostanie wskazana przez wojewodów, na podstawie informacji zebranych z poszczególnych gmin, przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Środowiska oraz Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Wnioski o przyznanie pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną stopniu umiarkowanym lub znacznym lub w przypadku niepełnosprawności sprzężonej, w której jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, również zakupu materiałów edukacyjnych, składa się do dyrektora szkoły, który przekazuje informację o uczniach, uprawnionych do objęcia programem, do organu prowadzącego szkołę. Dotację otrzymuje gmina, która następnie przekazuje środki na rachunek bankowy szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – również zakupu materiałów edukacyjnych, rodzicom uczniów (prawnemu opiekunowi, rodzicom zastępczym, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem – jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka) albo pełnoletniemu uczniowi, dokonuje dyrektor szkoły.

W przypadku szkoły podstawowej, w tym specjalnej, oraz klasy III dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonej w branżowych szkołach I stopnia, klasy I i II branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego, technikum lub szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, których organem prowadzącym jest jednostka samorządu terytorialnego inna niż gmina, osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna, przewiduje się, że dyrektor szkoły będzie przekazywał listę uczniów uprawnionych do pomocy wójtowi, burmistrzowi, prezydentowi miasta, właściwemu ze względu na siedzibę szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, również zakupu materiałów edukacyjnych, rodzicom uczniów (prawnym opiekunom, rodzicom zastępczym, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem – jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka) albo pełnoletniemu uczniowi, dokonuje wójt, burmistrz, prezydent miasta, właściwy ze względu na siedzibę szkoły. Działanie to pozwoli na realizację programu bez konieczności podpisywania dodatkowych porozumień pomiędzy organami prowadzącymi szkoły oraz w sposób jednoznaczny określa, dla której gminy naliczone zostaną środki na wypłatę pomocy dla uczniów szkół nieprowadzonych przez daną gminę lub powiat, a znajdujących się na jej terenie.

W szkołach prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, tj.: ogólnokształcących szkołach muzycznych II stopnia, ogólnokształcących szkołach sztuk pięknych, ogólnokształcących szkołach baletowych oraz liceach plastycznych, wnioski składa się do dyrektora szkoły. Listę uczniów uprawnionych do objęcia programem dyrektorzy przekazują do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który przekazuje środki na rachunek bankowy szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników rodzicom uczniów (prawnemu opiekunowi, rodzicom zastępczym, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem – jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka) albo pełnoletniemu uczniowi, dokonuje dyrektor szkoły.

W szkołach prowadzonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, ministra właściwego do spraw środowiska oraz ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej,

wnioski składa się do dyrektora szkoły. Dyrektorzy szkół przekazują listę uczniów uprawnionych do objęcia programem odpowiednio do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Środowiska oraz Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, którzy przekazują środki na rachunek bankowy szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników rodzicom uczniów (prawnemu opiekunowi, rodzicom zastępczym, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem – jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka) albo pełnoletniemu uczniowi, dokonuje dyrektor szkoły.

Środki będą uruchamiane w dwóch transzach, co pozwoli na najbardziej racjonalne ich wydatkowanie. Pierwsza transza środków – uruchamiana do dnia 14 sierpnia 2018 r., stanowić będzie odzwierciedlenie co najmniej 80% potrzeb poszczególnych gmin, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministra Środowiska, oraz Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. Natomiast druga transza środków uruchomiona zostanie tylko do wysokości ewentualnych potrzeb zgłoszonych w szkołach po zweryfikowaniu zapotrzebowania na pomoc w ramach programu – do dnia 28 września 2018 r.

Środki, które zostały zaplanowane na realizację programu, a nie zostaną rozdysponowane przez wojewodów oraz poszczególnych ministrów w drugiej transzy, pozostaną w dyspozycji Ministra Edukacji Narodowej.